

VE ZKRATCE

Nově v boji s rakovinou

Biologická léčba je jedna z nových možností, jak zvládnout nad rakovinou. Zatímco klasická chemoterapie ničí buňky těla, které se množí rychle, včetně buněk zdravých, biologická léčba míří přímo k nádorovým buňkám. Chemoterapii však nenahrazuje, většinou se užívá spolu s ní. Osvědčila se při léčbě nádorů prsu,

tlustého střeva, jater, ledvin, plic, nádorů v oblasti hlavy a krku a některých nádorů v břišní dutině. Telefonní číslo poradenského Centra pro biologickou léčbu nádorových onemocnění v pražské Všeobecné fakultní nemocnici, kde vám zodpoví dotazy a poradí, je: 724 151 028, mail: bioleca@vfn.cz.

Testy na těhotenství

Už tři dny před očekávanou menstruací můžete zjistit, jestli jste těhotná (v tuto dobu se už objevuje specifický těhotenský hormon HCG v moči). Těhotenské testy Pepino jsou k dostání ve dvou variantách – komfortní Midstream a proužkový Dipstrip.

Na jedné vlně

Některé výzkumy jsou bizarní. Němečtí vědci zkoumali, zda jsou hráči v kapele sebrání. Na osmi dvojicích jazzových kytaristů, kteří hráli šedesátkrát stejnou melodii, ověřovali, jestli jsou jejich mozky na stejné vlnové délce. Ukázalo se, že mozkové elektro vlny jsou podobné nejen při hraní, ale už při poslechu metronomu před ním. „Výsledky dokázaly, že koordinované mezilidské akce provází podobná mozková elektro aktivita,“ uzavřel Ulman Lindenberger z berlínského Ústavu Maxe Plancka.

Koprolálie neboli nutkavým vykřikováním sprostých slov trpí podle odhadů patnáct až třicet procent pacientů s Touretteovým syndromem

Mám tiky. No a?

V některých případech vykřikují vulgární slova, nekontrolovaně se pohybují, a tak vyvolávají zděšené a znechucené reakce svého okolí. Nejsou to ani zlozvyky, ani nevychovanost. Bohužel jiní si to o projevech zvaných tiky, kterými trpí lidé s Touretteovým syndromem (TS), často myslí.

Dvanáctiletý Filip Maderič někdy hází věcmi, občas bývá výbušný a vzteklý. Mezi jeho současné tiky patří poskakování, kroucení krkem a různé, většinou nesrozumitelné výkřiky. „Občas mívá nutkání, kdy musí poklepávat buď na lidi, nebo věci. Musí si osahat hrany stolu a podobně,“ svěruje se jeho matka Andrea Maderičová, která má doma vedle něj ještě další tři malé děti. „Filip má veselou a přátelskou povahu, mezi

dětmi ve škole však moc kamarádů nemá. Sice už jej nešikanují, ale víceméně ho přehlížejí a nepustí mezi sebe,“ dodává.

„Syndrom se začal u syna projevovat těsně před šestým rokem. Začalo to protahováním krku, pak zacukáváním lokte nejdříve jednou rukou a pak i oběma současně, pokračovalo to kroucením u chůze nebo zakopáváním nohy o nohu,“ vyjmenovává další z matek paní Petra první tikové projevy svého mladšího, dnes devítiletého syna Daniela. „Bylo toho víc, tiky se střídaly a vyvíjely. Nakonec

Dvanáctiletý Filip se sourozenci a maminkou Andreou

TIKY

- ▶ náhlé, bezúčelně se opakující pohyby nebo zvuky
- ▶ objevují se mnohokrát za den, jsou rušivé a nápadné, zhoršují se při stresu
- ▶ typ, intenzita i tíže tiků se může časem měnit
- ▶ výkřiky i pohyby mohou mít nevhodný nebo neslušný obsah
- ▶ tikové projevy se dají za cenu nárůstu vnitřního napětí dočasně potlačit, poté však dochází k jejich intenzivnímu vybití

se přidaly zvuky jako pokašlávání, chrochtání nebo výrazné pískoty,“ popisuje.

Přesně tak vypadá průběh nemoci u většiny pacientů. Onemocnění propuká převážně v dětství se začátkem školní docházky. Někdo trhá hlavou či končetinami, jiný mrká, vyplazuje jazyk nebo dělá kotouly. Vedle pohybových existují i zvukové projevy, třeba pískání, pokašlávání nebo dokonce vykřikování neslušných slov. Tiky se mohou v čase měnit a různě kombinovat.

„Vyskytují se mnohokrát za den a zhoršují se při stresu. Předchází jim nepříjemné pocity a nutkání, které se dá částečně potlačit, ale jen na určitou dobu. Po vykonání tiky následuje úleva,“ vysvětluje podstatu nemoci lékař Ondřej Fiala, předseda Asociace

pacientů s Touretteovým syndromem (ATOS). Fiala, který sdružení před několika lety založil, syndromem sám trpí a je důkazem toho, že se s nemocí dá plnohodnotně žít, studovat a pracovat.

Postihuje tvořivé a nadané

TS nemá souvislost s inteligencí, naopak nemocní často vynikají až nevšední tvořivostí. Syndromem pravděpodobně trpěla řada umělců – W. A. Mozart, Ch. Dickens nebo H. Ch. Andersen. Také malý Dan je umělecky nadaný, hraje čtvrtým rokem na kytaru, chodí

zejména kvůli přidruženým poruchám chování, které učitelé považují za neukázněnost. U nemocných se totiž často objevuje porucha soustředění, hyperaktivita, dysgrafie (porucha psaní) nebo dyslexie (porucha čtení). U spolužáků se pak takové děti nezdídky stávají terčem nepochopení a posměchu.

Ačkoliv syndromem v dětském věku trpí až jedno procento dětí, kvůli nízké informovanosti veřejnosti, pedagogů i lékařské obce není mnoho z nich správně vyučováno, diagnostikováno a léčeno. Dříve byla dokonce řada dětí s TS zbytečně umisťová-

cientům. Multimediální disk je možné si prohlédnout i na internetu (www.atos-os.cz/cd). „Dítě s TS nesmí být za své projevy trestáno. Je třeba k nim přistupovat vlídně, shovívavě a trpělivě a je nutno předejít nežádoucímu stresu,“ objasňuje Ondřej Fiala. V opačném případě se může u malých pacientů objevit úzkost, deprese či snížené sebevědomí.

Jak na Tourettea?

U části nemocných se daří udržet syndrom na uzdě jen díky individuálnímu přístupu ve škole a chápavému prostředí doma. U těžších případů je pak nutné sáhnout k psychoterapii a medikamentózní léčbě. „Psychiatry má syn předepsána neuroleptika, mají však vedlejší účinky, a tak bychom se rádi obešli bez nich. Proto jejich množství nyní snižujeme,“ vysvětluje Andrea Maderičová a dodává, že vedle některých bylinných preparátů na podporu usínání nyní u syna experimentují s přípravky podle tzv. Jonášovy metody. S těmi má velmi dobrou zkušenost právě rodina Petry. „U nás došlo k výraznému zlepšení a stabilizování sto procentně jen díky těmto přírodním preparátům,“ potvrzuje Danielova matka. Její syn je bere rok a půl a je díky nim téměř bez tiků, po vysazení se projevy do tří dnů vracejí zpět.

Rodiče tourettiků svorně doufají, že úspěšně překonají pubertu svých potomků, kdy nemoc mívá nejhorsí projevy. Sílu vše zvládnout jim dává naděje, že v dospělosti většinou u nemocných dochází ke stabilizaci nebo k úplnému vymizení příznaků.

Možná si vzpomínáte na epizodu seriálu Ally McBealová, v němž hrdinka s TS srazí vinou tiků svého přítele autem – ve skutečnosti však syndrom takto dramaticky do života nemocných nezasahuje. „Při vstřícném přístupu okolí je většina osob schopna vést plnohodnotný život bez větších obtíží,“ říká závěrem doktor Fiala. **EVA VYCHODILOVÁ**

Z PRAXE

JITKA DOUCHOVÁ,
psycholožka

„Vlastně nesnáším svého osmiletého syna. Leze mi totálně na nervy, je ho všude plno, pořád křičí, vyžaduje si pozornost. Jsou okolo něj samé maléry a stížnosti. Neumí se chovat ani ve společnosti, ani doma. Pořád na něj křičím, což všechno ještě zhoršuje. Sama jsem začala chodit k psychiatrovi, mám z toho deprese. Už nemůžu dál a upínám se na svou mladší dceru, která je v klidu, rozumím si s ní. Ale to je hrozný, **není přece normální nemít rád své vlastní dítě!**“

To je problém ženy, matky, partnerky, která je v mé terapeutické péči. Její mateřské trápení, pocit selhání a nenormality, její bezmoc a pocit viny se promítají i do partnerského života a do obrazu sebe samé. Tím, že má problém se svým synem, má problém ve vztahu s manželem, který svého syna potřebuje bránit, odmítá manželce rozumět a jde vůči ní do ofenzivy. Situaci však neřeší, protože jí jako otec nerozumí.

Těchto příběhů mám ve své praxi mnohem více a vždycky je docela těžké sejmout pocit viny z ženy, která se domnívá, že selhává v mateřské roli, a nedaří se jí pak ani v soukromém životě. Společně hledáme možné řešení problematického vztahu k dítěti s tím, že nejde o absenci lásky, ale spíše o bariéru vzájemného porozumění. Bezmoc má za následek buď příliš mnoho trestů ve výchově, čímž se posiluje odpor, zlobení a provokace na straně dítěte, anebo přílišnou liberálnost ve výchově, která je v podstatě rezignací. Oboje nikam nevede, je to naopak kontraproduktivní.

Co radím svým klientkám? Rozvíjet společně s dítětem to, co je spojuje, trávit spolu více času, posilovat hezké chvíle mezi sebou. Zkusit přijmout dítě i sebe.

„Syndrom máme v rodině, trpí jím bratranec a problémy s tiky měl i strýc. Oba se úspěšně věnují výtvarnému umění,“ říká paní Petra – matka Daniela.

na kroužek keramiky a doma hodně maluje. „Syndrom máme v rodině, trpí jím můj bratranec a problémy s tiky měl i strýc. Oba se úspěšně profesionálně věnují výtvarnému umění,“ dodává paní Petra.

Bohužel řada dětí, ač jsou třeba nadprůměrně inteligentní, mívá problémy ve škole,

na do zvláštní školy. Právě této zastaralé praxi se snaží předejít sdružení ATOS. Asociace díky grantu ministerstva zdravotnictví vytvořila a do škol rozeslala informační CD, na němž se nacházejí jak rady pro rodiče a učitele, tak i animované příběhy, které pomáhají podstatu nemoci přiblížit samotným pa-

TOURETTEŮV SYNDROM (TS)

► Jedná se o neurologicko-psychiatrické onemocnění, které se projevuje pohybovými a zvukovými tiky. Je pojmenováno po francouzském neurologovi Gillesovi de la Tourette (1857 – 1904).

► Příčiny nemoci jsou neznámé, určitou roli však hrají vlivy působící na vývoj plodu před narozením. TS je částečně dědičný a je způsoben vrozeným postižením hlubokých částí mozku, zvaných bazální ganglia.

► Trpí jím 5 – 10 lidí na 10 tisíc zdravých, u školních dětí je to až 1 %. Postihuje všechny lidské rasy, třikrát častěji je u chlapců. Objevuje se většinou kolem sedmi let, nejpozději do dovršení osmnáctin. V dospělosti tikové projevy ustupují, u 20 % lidí dokonce zcela vymizí.

► Ve středověku se na tourettiky často pohlíželo jako na lidi posedlé ďáblem. O tikových projevech jsou zmínky i v Kládivu na čarodějnice, středověké příručce inkvizitorů. Dodnes je TS v laické i odborné veřejnosti málo znám, řada lidí není správně léčena. Nemocní často čelí posměchu a nepochopení okolí.

► Syndrom bývá spojen s poruchou pozornosti a hyperaktivitou, nutkavým chováním (Jack Nicholson v Lepší už to nebude), poruchami učení či sebepoškozováním. Nelze jej vyléčit, můžeme však ovlivnit jeho příznaky.

FOTO: WIKIPEDIA